

BIBLICUM ŚLĄSKIE
V EDYCJA
KSIĘGA PSALMÓW – TEOLOGIA I EGZEGEZA

WYKŁAD 12

TEOLOGIA

PSAŁTERZ HEBRAJSKI - CZŁOWIEK W DIALOGU Z BOGIEM

2. BÓG GROZY I BOJAŻŃ BOŻA (cz.2)

Niektóre dawne psalmy przedstawiają Jahwe jako Wojownika, który budzi się ze snu i powstaje w obronie swego ludu. Stąd częste w psalmach wołanie:

Powstań, Jahwe! Podnieś Twą rękę, Boże!
Nie zapominaj o uciśnionych! (Ps 10, 12).

„Gniew” Jahwe stanowi reakcję na szemranie i bunt ludu wybranego, a zwłaszcza narodów pogańskich, wrogich Bożemu planowi zbawczemu:

Przemówi do nich w gniewie swoim
i swą zapalczywością ich przerazi (Ps 2, 5).

I znowu, inaczej niż gniew Baala będący demonstracją siły wobec wrogów, „gniew” Jahwe oznacza tylko powstrzymanie pomocy zbuntowanym, swoiste „embargo” nałożone na tych, co złamali Przymierze. Strapiony psalmista pyta Jahwe po klęsce swego narodu:

Dlaczego, Boże, odrzuciłeś nas na wieki?
Dlaczego płonie gniew Twój
przeciw trzodzie Twojego pastwiska? (Ps 74, 1).

Jeżeli Bóg Przymierza wydaje swój naród na pastwę wroga (Ps 106, 41), jeżeli odwraca oblicze od swych wybrańców, to przecież Izrael nie potrafi się ostać w zagrożeniu. Czeka go niechybna śmierć.

Lecz Pan się obudził, jak śpiący,
jak mocarz zmożony winem (Ps 78, 65).

Jahwe, po okazaniu karzącego gniewu, ratuje naród wybrany z rąk nieprzyjaciół. Zdumiewająca wszechmoc Boga, która tyle razy ocaliła Izraela z najcięższych opresji, nie da się opisać: wymyka się możliwości przewidywania, zupełnie jak burza szalejąca na stepie. Wyrażają tę prawdę przejęte z mitologii kananejskiej opisy teofanii Jahwe. „Groźba” Jahwe, wyrażona głosem gromu, sprawia popłoch w całej przyrodzie: niebo i góry, morze i rzeki uciekają w popłochu przed obliczem Pana:

Obnażyły się fundamenty świata od groźby Jahwe, od tchnienia wiatru Jego nozdrzy (Ps 18, 16).

Cały ten opis kosmicznej interwencji Boga służy ukazaniu Go jako zbawiciela swego wyznawcy. Jahwe chwyta człowieka, sam pozostając nieuchwytny, ukryty za ciemną chmurą, która zarazem objawia Jego zbawczą obecność.

Te wszystkie symbole teofanijne mówią o niszczącej i jednocześnie zbawczej potędze Boga Izraela. Burza niosąca śmierć i zniszczenie niesie też dla spieczonej ziemi nadzieję nowego życia:

Zamienił rzeki w pustynię, a źródła w suchą ziemię,
ziemię urodzajną w słońce pustkowia
z powodów grzechów jej mieszkańców.
Pustynię uczynił zbiornikiem wód,
a ziemię suchą - oazą (Ps 107, 33-35).

Wbrew wszystkim ziemskim mocarzom, wszechmocny Jahwe wniwecz obraca uznane w świecie wartości, aby przeprowadzić własną wolę zbawienia ubogich:

Dźwiga z prochu ubogiego,
z gnoju podnosi nędzarza,
by go posadzić z książętami,
pośród dostojników ludu swego (Ps 113, 7-8).

W ten sposób, odwracając radykalnie ludzkie losy, ukazuje Bóg swoją potęgę przewyższającą wszystko, co stworzone. Pan nieba i ziemi objawia swoją chwałę nie przez zniszczenie, lecz przez dzieło zbawienia.

ROZWAŻANIE

PSALM 48 [47]

Dziękczynienie za ocalenie ludu

Wielki jest Pan i godzien wielkiej chwały *
w mieście Boga naszego.

Święta Jego góra, wspaniałe wzniesienie, *
radością jest całej ziemi.

Góra Syjon, kres północy, *
jest miastem wielkiego Króla.

Bóg w zamkach swoich *
okazał się obroną.

Oto połączyli się królowie *
i wspólnie natarli.

Zaledwie ujrzeli, zdrętwieli, *
zmieszali się i uciekli.

Chwyciło ich drzenie, *
jak ból rodzącą kobietę,

Jak wiatr ze wschodu, *
który okręty z Tarszisz druzgocze.

Cośmy słyszeli, to i zobaczyli *
w mieście Pana Zastępów,

W mieście naszego Boga. *
Bóg je umacnia na wieki.

Rozważamy, Boże, łaskawość Twoją *
we wnętrzu Twej świątyni.

Jak imię Twe, Boże, tak i chwała Twoja †
sięga po krańce ziemi. *

Prawica Twoja pełna jest sprawiedliwości.

Niech się weseli góra Syjon, †
niech się radują miasta Judy *
z powodu Twych wyroków.

Obejdźcie Syjon dokoła, *
policzcie jego wieże.

Przypatrzcie się jego murom, †
zobaczcie jego warownie, *

by powiedzieć przyszłym pokoleniom,
 Że Bóg jest naszym Bogiem na wieki *
 i On nas będzie prowadził.

1. Odczytany przez nas Psalm 48 [47] jest pieśnią na cześć Syjonu, «miasta wielkiego Króla» (w. 3), miejsca, w którym znajdowała się świątynia Pana i gdzie On przebywał pośród ludzi. W wierze chrześcijańskiej odnosi się on do «górnego Jeruzalem» będącego «naszą matką» (Ga 4, 26).

Liturgiczny ton tej pieśni, nawiązanie do uroczystej procesji (por. Ps 48 [47], 13-14) oraz pokojowa wizja Jerozolimy promieniującej Bożym zbawieniem sprawiają, że Psalm 48 jest modlitwą, którą możemy rozpocząć dzień, by stał się on pieśnią pochwalną, nawet jeżeli na horyzoncie gromadzą się chmury.

W zrozumieniu sensu Psalmu mogą nam pomóc trzy aklamacje, zamieszczone na początku, w środku i na końcu, które dostarczają niejako duchowego klucza kompozycji i wprowadzają w jego wewnętrzny klimat. Oto owe trzy aklamacje: «Wielki jest Pan i godzien wielkiej chwały w mieście Boga naszego» (w. 2); «Rozważamy, Boże, łaskawość Twoją we wnętrzu Twej świątyni» (w. 10); «Bóg jest naszym Bogiem na wieki i On nas będzie prowadził» (w. 15).

2. Te aklamacje, wychwalające Pana, ale także «miasto Boga naszego» (w. 2), stanowią ramy dwóch zasadniczych części Psalmu. Pierwsza jest radosną pochwałą świętego miasta, zwycięskiego Syjonu odpierającego ataki nieprzyjaciela, zachowującego pogodę ducha pod płaszczem Bożej opieki (por. ww. 3-8). Mamy tu długą serię określeń odnoszących się do tego miasta: jest to wspaniałe wzniesienie, wyrastające niczym latarnia, źródło radości dla wszystkich narodów ziemi, jedyny prawdziwy «Olimp», na którym spotykają się niebo i ziemia. Jest ono - by posłużyć się słowami proroka Ezechiela - miastem-Emmanuelem, ponieważ «Bóg jest tam», jest w nim obecny (por. Ez 48, 35). Jednakże wokół Jerozolimy wojska szykują się do oblężenia, będącego niejako symbolem zła, które zagraża pięknu Bożego miasta. Wynik starcia jest przesądzony i jasny niemal od razu.

3. Bowiem możni tego świata, oblegając święte miasto, rozdrażnili również jego króla, Boga. Psalmista - za pomocą sugestywnego obrazu bólów porodowych: «Chwyciło ich drzenie, jak ból rodzącą kobietę» (w. 7) - ukazuje, jak rozwiewa się pycha potężnego wojska. Arogancja zamienia się w lęk i słabość, a potęga w upadek i klęskę.

Ta sama myśl jest wyrażona w innym obrazie: uciekające wojsko porównane jest do niezwykniętej floty wojennej druzgotanej przez straszliwy wiatr ze wschodu (por. w. 8). A zatem ten, kto pozostaje pod opieką Boga, może mieć niewzruszoną pewność, że ostatnie słowo nie należy do zła, lecz do dobra. Bóg triumfuje nad wrogimi mocami, nawet wtedy gdy wydają się wielkie i niezwyknięte.

4. Tak więc właśnie w świątyni wierny składa dziękczynienie Bogu wyzwolicielowi. Recytuje swój hymn ku czci miłosiernej miłości Boga, wyrażonej hebrajskim pojęciem *hesed*, typowym dla teologii przymierza. W ten sposób przechodzimy do drugiej części Psalmu (por. ww. 10-14). Po wspaniałej pieśni pochwalnej na cześć Boga wiernego, sprawiedliwego i Zbawiciela (por. ww. 10-12) wyrusza swoista procesja wokół świątyni oraz świętego miasta (por. ww. 13-14). Liczy się baszty, znaki pewnej opieki Bożej. Ogląda się mury wyrażające stabilność, którą obdarzył Syjon jego Założyciel. Mury Jeruzalem mówią, a jego kamienie pamiętają wydarzenia, które powinny poznać «przyszłe pokolenia» (w. 14) poprzez opowiadania przekazywane z ojców na synów (por. Ps 78 [77], 3-7). Syjon to przestrzeń nieprzerwanego łańcucha zbawczych działań Bożych, przepowiadanych w katechezie i celebrowanych w liturgii, aby w wiernych trwała nadzieja na zbawczą interwencję Boga.

5. Piękne jest w końcowej antyfonie jedno z najwspanialszych określeń Pana jako pasterza swego ludu: «On nas będzie prowadził» (w. 15). Bóg Syjonu jest Bogiem Wyjścia, wolności, bliskości z ludem zniewolonym w Egipcie i pielgrzymującym po pustyni. Izrael przebywający w ziemi obiecanej jest pewien, że Pan go nie opuści: Jerozolima jest znakiem Jego bliskości, a świątynia miejscem Jego obecności.

Odczytując ponownie te słowa, chrześcijanin kontempluje Chrystusa, nową i żywą świątynią Bożą (por. J 2, 21) i zwraca się ku niebieskiemu Jeruzalem, które nie potrzebuje już świątyni ani zewnętrznego światła, ponieważ «jego świątynią jest Pan Bóg wszechmogący oraz Baranek. (...) chwała Boga go oświetliła, a jego lampą - Baranek» (Ap 21, 22-23). Do tej «duchowej» lektury zaprasza nas św. Augustyn, który był przekonany, że w księgach Biblii «nie ma niczego, co by dotyczyło tylko Jerozolimy ziemskiej, skoro wszystko, cokolwiek się o niej mówi albo ze względu na nią dokonywa, oznacza również coś takiego, co w postaci jakiejś przenośni lub obrazu zapowiadającego dotyczy również Jerozolimy niebieskiej» (*Civitta di Dio*, XVII, 3, 2). W jego ślady idzie

Paulin z Noli, który komentując właśnie słowa naszego Psalmu zachęca do modlitwy, abyśmy < mogli być odnalezieni jako żywe kamienie niebieskiego i wol-lego Jeruzalem » (*Lettera 28,2 a Severno*). A kontemplując całość tego miasta, tenże Ojciec Kościoła powiada dalej: « Zaiste ten, który zamieszkuje to miasto, objawia się jako Jedyny w trzech osobach. (...) Chrystus został ustanowiony nie tylko jego fundamentem, lecz również wieżą i bramą. (...) Jeśli więc na Nim opiera się dom naszej duszy i na Nim wznosi się budowla godna tak wielkiego fundamentu, bramą wejściową Jego miasta będzie właśnie Ten, który poprowadzi nas poprzez wieki i pośle nas na swoje pastwisko » (tamże).

(17.10.2001)

Liturgia Godzin z Janem Pawłem II i Benedyktem XVI
Praca zbiorowa, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2007

EGZEGEZA

PSALM 48

Ps 48. Podobnie jak Ps 46, i ten psalm jest hymnem na cześć Syjonu, podkreślającym motywy boskiej góry i pokonania narodów, które wystąpiły przeciw Izraelowi (Ps 2,2-3). Inny motyw Syjonu, pielgrzymka do świątyni, występuje w ww. 9-15.

Struktura:

ww. 2-4 (wielbienie Jahwe na Syjonie);

ww. 5-8 (klęska wrogów politycznych);

ww. 9-12 (wielbienie Boga w świątyni);

ww. 13-15 (wędrowka po Syjonie).

4. "Bóg w jego zamkach": Por. Ps 46,6; 76,2-3; Mi 3,11; So 3,15-17.

5-8. Ataki narodów na Syjon, ich walka oraz klęska (Ps 2,4-9; 46,7-8; 76,5-7). Drżenie, które chwyta królów, jest charakterystyczne dla języka świętej wojny (Wj 15,14-16; Joz 2,9-11).

9. Wizja niezdożytego miasta chronionego przez Boga, który zatrwożył wrogich królów, niesie radość pielgrzymom.

10. "we wnętrzu Twojej świątyni": Celem pielgrzymki jest uczestnictwo w kulcie świątynnym.

11. "jak imię Tve, Boże": Boże „imię" i „chwała" mogą oznaczać jego objawienie się w świetlanym majestacie. Zauważ przejście od opisu chwały (słowa o Bogu) w w. 1 do modlitwy (słowa zwrócone do Boga) w ww. 10-11.

13-14. Czcciele przyłączają się do procesji dokoła świętego miasta. Jego baszty" tworzą inkluzję z identycznym słowem (przetłumaczonych jako „zamki") w w. 4.

15. "jest naszym Bogiem": Rozważanie nad niezdożytym miastem prowadzi pielgrzymów do rozważenia boskiego źródła siły miasta.

*[Katolicki Komentarz Biblijny](#)
[prac. zbiorowa, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2001](#)*